

Saana Toivanen

Kaksikielisen kasvatuksen haasteet sekä lapsen kaksikielisyyden tukeminen

Opinnäytetyö

Kevät 2018

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden laitos

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Saana Toivanen

Työn nimi: Kaksikielisen kasvatuksen haasteet sekä lapsen kaksikielisuuden tukeminen

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2018

Sivumäärä: 37

Liitteiden lukumäärä: 1

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville mitkä ovat kaksikielisen kasvatuksen haasteet sekä miten kaksikielistä kasvatusta voisi tukea. Tarkoituksena oli saada vastaukset näihin tutkimuskysymyksiin kaksikielisten lasten vanhempia haastatteleamalla.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa avataan tarkemmin kaksikielisuuden sekä kaksikielisen identiteetin käsitteitä. Kielen kehitys kaksikielisellä lapsella on myös keskeisessä osassa tässä opinnäytetyössä. Teoriaosuuden tarkoituksena on luoda parempi ymmärrys kaksikielisyydestä ja sen eri ulottuvuuksista.

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen. Aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Haastatteluihin osallistui yhteensä seitsemän eri kaksikielistä perhettä.

Tutkimustuloksista ilmeni, että kaksikielisyys koetaan haasteellisena, jos vanhempi on yksin lapsen toisen kielen tukemisen kanssa eikä saa siihen juuri mitään apua. Haasteena koettiin myös se, jos asutulta paikkakunnalta ei löytynyt ketään kenen kanssa puhua toista äidinkieltä. Tutkimus osoitti, että vanhemmat kokivat kaksikielisuuden hyväksymisen ja normaalina pitämisen olevan erityisen suuri tuki.

Avainsanat: kaksikielisyys, kielen kehitys, kaksikielinen kasvatustapa, kaksikielinen identiteetti

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Saana Toivanen

Title of thesis: The challenges of bilingual education and supportive strategies used by parents

Supervisor(s): Päivi Rinne

Year: 2018   Number of pages: 37   Number of appendices: 1

The purpose of this thesis was to research what are the challenges of bilingual education and how it can be supported. The aim was to answer the research questions by interviewing parents who raise bilingual children.

Bilingualism and bilingual identity are being clarified in the theoretical part of this thesis. Language development in bilingual children is also explained in this thesis. The purpose of the theory part of this thesis is to help understand the concept of bilingualism.

Qualitative research was used as a method in this thesis. The material was collected by interviewing parents of bilingual children. Seven bilingual families participated in the interviews.

The study shows that parents find bilingualism challenging if they don't get any help in supporting the other language their children speak. Parent also thought that it was challenging if no-one speaking the same language lived nearby. The study indicates that accepting bilingualism is a great support for the bilingual families.

Keywords: Bilingualism, language development, bilingual education, bilingual identity

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	5
2 TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
3 MITÄ KAKSIKIELISYYS ON	8
3.1 Kuka on kaksikielinen	9
3.2 Kaksikielinen identiteetti	10
4 KAKSIKIELISEN LAPSEN KIELEN KEHITYS	12
4.1 Kahden kielen omaksuminen	13
4.2 Kielen kehityksen vaikeudet kaksikielisillä lapsilla	15
4.3 Ympäristön vaikutus	16
5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1 Aineiston kerääminen	18
5.2 Aineiston analysointi	19
5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	20
6 TUTKIMUSTULOKSET	22
6.1 Haastattelut sekä haastateltavat	22
6.2 Kaksikielisen kasvatuksen haasteet	24
6.3 Lapsen kaksikielisyyden tukeminen	27
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	30
8 POHDINTA	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	37

1 JOHDANTO

”Kuten polkupyörässä on kaksi pyörää ja kiikareissa on kaksi lasia, voidaan kuvitella kaksikielisyyden olevan yksinkertaisesti kaksi kieltä. Kahden kielen osaaminen ei ole niin yksinkertaista kuin kahden pyörän tai kahden silmän omaaminen.” (Hassinen 2005, 9.)

Monikulttuurisuuden yleistyttyä on myös kaksikielisyys tavanomaisempaa. Suomessa elää yhä enemmän perheitä, joissa lapsella on useampi kuin yksi äidinkieli. Hassinen (2005, 10) määrittelee äidinkielen ensiksi opituksi kieleksi, johon ihminen kokee samaistuvansa. Kaksikielisyys ei ole suinkaan harvinaista, sillä noin kaksi kolmasosaa maailman ihmisistä puhuu enemmän kuin yhtä kieltä. Kalliokosken (2009, 9) mukaan jopa joka kolmas ihminen käyttäisi useampaa kuin yhtä kieltä joka päivä.

Kaksikieliset perheet kokevat varmasti paljon haasteita kaksikielisyyteen liittyen. Varsinkin silloin, jos perheen käyttämä vahvempi kieli on niin sanottu vähemmistökieli eli kieli, joka ei ole niin yleisesti puhuttu siinä maassa, jossa perhe asuu. Tällöin perhe voi jäädä vaille tarvitsemaansa tukea ja kokea ulkopuolisuuden tunnetta. Olisikin tärkeää tietää, kuinka sosiaalialan ammattilainen voisi olla tukena ja apuna kaksikielisille perheille heidän kokemissaan erilaisissa vaikeuksissa.

Oma kiinnostukseni kaksikielisyyttä kohtaan on syntynyt jo kauan aikaa sitten, sillä olen aina ollut hyvin kiinnostunut kielistä. Olen ihailnut sitä, jos joku osaa puhua monta kieltä ja pitänyt sitä suurena etuoikeutena, kun lapsena opitaan useampi äidinkieli. Sisareni kaksi vanhempaa lasta puhuvat äidinkielenään englantia, joten tämänkin takia aihe on minulle läheinen. Olen myös tehnyt opiskeluni aikaisen harjoittelun kaksikielisessä päiväkodissa, jonka jälkeen halu tehdä opinnäyte aiheesta kasvoi. Haluaisin itse tulevaisuudessa työskennellä päiväkodissa ja olen varma, että tulen siellä tapaamaan kaksikielisiä perheitä. Koen, että aiheen paremmin tunteminen ja siihen perehtyminen auttaa heidän kohtaamisessaan ja tukemisessaan. Koen aiheen tärkeänä sekä ajankohtaisena.

Olen aina ihmetellyt kaksikielisyyteen kohdistuvaa kritiikkiä sekä ennakkoluuloja. Useat ihmiset nimittäin uskovat kahden tai useamman äidinkielen hämmentävän lasta tai olevan haitaksi hänen kielensä kehitykselle. Toisin kuin yleisesti luullaan, kaksikielisyydellä on todettu olevan monia etuja. Varsinkin kun molemmat lapsen kielet ovat kehittyneet hyvin. (Bourgogne 2013, 24.) Tuntuu siltä, että monet ihmiset eivät oikeasti tiedä tästä aiheesta juuri mitään, joten heillä on sen takia tietynlainen suhtautuminen kaksikielisyyteen sekä kaksikieliseen kasvatukseen. Halusinkin opinnäytteessäni tutkia näitä yleisiä uskomuksia kaksikielisyydestä ja perehtyä niihin paremmin.

Opinnäytteessäni paneudun tarkemmin käsitteeseen kaksikielisyys sekä kielen kehitykseen kaksikielisellä lapsella. Ne ovat mielestäni keskeisessä osassa aiheeni kannalta ja auttavat ymmärtämään paremmin tutkimuskysymyksiäni sekä ennen kaikkea sitä mitä kaksikielisyyteen liittyy. Tarkoitukseni on tuoda esille laajempi käsitys ja ymmärrys kaksikielisestä kasvatuksesta, sen haasteista sekä ennen kaikkea sen tukemisesta.

2 TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää lapsen kaksikielisen kasvatuksen haasteita sekä miten lapsen kasvattamista kaksikieliseksi voisi tukea. Pysin saamaan selville, mitä vanhemmat pitävät haastavana kasvattaessaan lapsensa kaksikieliseksi. Tavoitteena olisi myös saada vastaus siihen, kokevatko vanhemmat saavansa tukea kaksikieliseen kasvatukseen lähipiiristä tai lapsensa mahdollisesta päivähoitopaikasta vai jäävätkö he täysin ilman ympäristön tukea. Ennen kaikkea tarkoituksena on myös tutkia, miten vanhempien mielestä heidän lastensa kaksikielistä kasvatusta voisi tukea.

Opinnäytetyössäni tutkimuskysymyksiä on kaksi ja ne vastaavat mielestäni hyvin sen tavoitteisiin. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä ovat kaksikielisen kasvatuksen haasteet?
2. Miten kaksikielistä kasvatusta voisi tukea?

3 MITÄ KAKSIKIELISYYS ON

Kaksikielisyden määritelmiä on monia ja se on hyvin laaja käsite. Monet tutkijat ovat tehneet siitä eri määritelmiä, jotka liittyvät heidän tutkimusalaansa. Sosiaalipsykologit keskittyvät kaksikielisyden määrittelemisessä esimerkiksi siihen, kuinka kielen puhuja ja hänen ympäristönsä suhtautuvat kieleen. (Skutnabb-Kangas 1981, 84.) Kaksikielisyden voisi sanoa kuitenkin lyhyesti merkitsevän sitä, että pystyy kommunikoimaan sujuvasti kahdella eri kielellä. Kaksikielisyteen kuuluu myös ajattelu molemmilla kielillä sekä se, että pystyy vaivatta vaihtamaan kielestä toiseen. (Hassinen 2005, 9-16.)

Kaksikielisyden voi määritellä sekä henkilökohtaisella että yhteiskunnallisella tasolla. Henkilökohtaisella tasolla tarkoitetaan sitä kokeeko ihminen olevansa kaksikielinen. Yhteiskunnallinen taso taas kuvastaa sitä, onko asuttavassa valtiossa virallisina kielinä yksi tai monta kieltä. Hassinen (2005, 17) tuo esille, että kaksikielisyys pystytään myös määrittelemään kielen omaksumisiän ja –menetelmän, kielen tason ja sen käyttämisen mukaan. Nuolijärvi (1995, 5) mainitsee, että laajimman määritelmän mukaan kaksikielisiksi luokiteltaisiin kaikki ne henkilöt, jotka pystyvät puhumaan muitakin kieliä kuin ensikieltään.

Leiwo (1986, 16) tuo esille kaksikielisyden määrittelyssä yhdyskaksikielisyden sekä rinnakkaiskaksikielisyden. Näillä käsitteillä hän tarkoittaa kääntämistä kielestä toiseen sekä ovatko puhuttavat kielet erillään toisistaan. Kun kielet vaikuttavat jopa häiritsevästi toisiinsa, puhutaan interferenssistä. Se voi toteutua, jos paremmin opittu kieli vaikuttaa heikommin opittuun kieleen. On myös todettu, että yhden kielen osaaminen voisi helpottaa toisen kielen oppimista ja omaksumista. (Leiwo 1986, 16.)

Kaksikielisydestä puhuttaessa tulee monesti esille käsite monikielisyys ja se miten se eroaa kaksikielisydestä. Niihin kasvetaan eri tavoin, sillä kaksikielisyys on yleensä vanhempien toive ja valinta lapselle mutta monikielisyden voitaisiin nähdä olevan vapaaehtoisempaa. Muutto työn perässä toiseen maahan voisi

selittää mahdollisen monikielisyyden ja näin ollen toisen kielen oppiminen olisi ollut vapaaehtoista. (Nuolijärvi 1995, 8-9.)

3.1 Kuka on kaksikielinen

Kaksikielisen ihmisen voisi määritellä lyhyesti olevan henkilö, joka on kasvanut kaksikielisessä ympäristössä ja joka pystyy kommunikoimaan kahdella eri kielellä sujuvasti. Hassisen (2005, 9) mukaan puhuttavissa kielissä ei tarvitse olla samantasoista osaamista mutta molemmilla kielillä tulisi pystyä puhumaan, ajattelemaan ja ymmärtämään. Kielten sujuvan ja vaivattoman vaihtamisen tulisi myös luonnistua. Ihminen, joka on kaksikielinen on siis koko elämänsä ajan tai ainakin suurimman osan siitä käyttänyt kahta eri kieltä puhuen niitä molempia sujuvasti. Joidenkin käsitysten mukaan kaksikielisiä henkilöitä olisivat vain ne, jotka ovat omaksuneet kaksi kieltä kasvuympäristössään ennen neljää ikävuotta. (Hassinen 2005, 9-16) Bourgogne (2013, 16) tuokin esille, että jotkut määrittelevät varhaislapsuudessa useamman äidinkielen sujuvasti puhumaan oppineet ihmiset ”todellisiksi kaksikielisiksi”.

Kaksikielisen ihmisen määrittelyssä tulisi kiinnittää enemmän huomiota kielen käyttöön kuin kielen osaamiseen. Kieliä voidaan käyttää eri tilanteissa eri tarkoituksiin. Kaksikielinen henkilö voi myös käyttää osaamistaan kieliään päivittäin, vaikka osaisi niitä eritasoisesti eikä siis puhuisi niitä kaikkia yhtä sujuvasti. (Bourgogne 2013, 16.)

Vanhempien päätyessä kasvattamaan lapsensa kaksikieliseksi, on tavanomaista, että heillä molemmilla on eri äidinkielet, joista toista puhutaan lapsen elinympäristössä. Perhe voi asua esimerkiksi Suomessa, isän äidinkieli olla ranska ja äidin suomi. Vanhemmat voivat keskenään sopia, että isä puhuu lapselle vain ranskaa, vaikka osaisikin suomea. Tämä on niin sanottu yksi kieli – yksi henkilömenetelmä. Kyseisellä menetelmällä tarkoitetaan juuri sitä, että toinen vanhemmista puhuu lapselle vain omaa äidinkieltään. Näin ollen lapsen yhdistäminen siihen kuka puhuu mitäkin kieltä helpottuu ja toisen kielen oppiminen edistyy. (Hassinen 2005, 41.)

Joidenkin määritelmien mukaan kaksikielinen voisi olla, jos on omaksunut toiseksi kieleksi kielen joka ei ole kummankaan vanhemman äidinkieli. (Hassinen 2005, 44.) Bourgogne (2013, 47) täsmentää tämän tarkoittavan sitä, että yksikieliset vanhemmat päättävät kasvattaa lapsestaan kaksikielisen. Tämänkaltainen tilanne voisi tapahtua esimerkiksi suomenkielisen perheen muuttaessa Saksaan, jolloin lapsi oppisi saksan kielen. Keskityn opinnäytteessäni kuitenkin siihen määritelmään kaksikielisyydestä, jossa vanhemmilla on eri äidinkielet, joista toista puhutaan lapsen kasvuympäristössä.

3.2 Kaksikielinen identiteetti

Identiteetin voisi sanoa ytimekkäästi tarkoittavan ihmisen käsitystä omasta itsestään sekä minän pysyvyyttä. Se rakentuu koko ihmisen elämän ajan ja se muovautuu muun muassa olemalla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Huhtala (2012, 13) toteaaakin, ettei identiteetti ole muuttumaton ominaisuus. Identiteettiin vaikuttaa vahvasti ihmisen oma kokemus siitä mihin hän kuuluu tai ei kuulu. Kasvuympäristöllä voi olla huomattavan iso merkitys lapsen identiteetin kehitymisessä. (Huhtala 2012, 14–16.) Keltikangas-Järvinen (1994) täsmentää identiteettiin liittyvän varmuuden tunteen siitä kuka on ja keneksi on kasvamassa.

Äidinkielellä on vaikutus identiteettiin, sillä se on kieli, jolla ihminen ajattelee. Kieli auttaa vahvistamaan kulttuurista identiteettiä ja sitä mihin kulttuuriin ihminen kokee kuuluvansa. Nissilä (2016, 32) mainitseekin identiteetin olevan tärkeä kriteeri äidinkielen määrittelyssä. Se auttaa myös tuntemaan paremmin omaa kulttuuriaan ja tuntemaan yhteenkuuluvuuden tunnetta muita samaa kieltä puhuviin. Koppinen, Lyytinen ja Rasku-Puttonen (1989, 7) tuovatkin esille käsitteen kielellinen identiteetti ja kuinka sen kiistäminen voi olla haitallista. Ihmisen saadessa arvostelua omasta kielestä ja kulttuuristaan, voi hän myös itse alkaa ajattelemaan niistä negatiivisesti.

Vanhemmat eivät kysy lapsen mielipidettä alkaessaan kasvattaa häntä kaksikieliseksi, eikä pienellä lapsella aluksi olekaan minkäänlaisia myönteisiä tai kielteisiä tunteita kaksikielisyydestä. Kun lapsen tietoisuus kaksikielisyydestä alkaa

kehittyä, alkaa hänen kaksikielinen identiteettinsäkin kehittyä. Se saattaa aluksi kallistua enemmän toisen kielen ja kulttuurin suuntaan. Lapsi saattaa myös aluksi hävetä kaksikielisyyttään, jos se herättää muissa ihmisissä ihmetystä. Lapsen puhumaa toista kieltä ei välttämättä kuule puhuttavan sillä alueella, missä lapsi asuu, ja näin ollen lapsi saattaa pyrkiä välttämään sen puhumista. On yleistä, että kaksikielisyys herättää lapsessa hämmennystä, jos hän kokee sen erottavan hänet muista. Muiden ihmisten mielipiteet ja suhtautuminen kaksikielisyyteen voivat vaikuttaa lapseen hyvinkin paljon. (Hassinen 2005, 56–68.)

4 KAKSIKIELISEN LAPSEN KIELEN KEHITYS

Varhaislapsuus on kielen kehityksen kannalta erittäin tärkeää aikaa. Lapselle puhuminen jo syntymästä lähtien on hänen kielensä kehittymistään ajatellen hyvin merkittävää. Se mahdollistaa puheen ja sanavaraston kehittymisen. (Nurmilaakso & Välimäki 2011, 35.) Vastasyntynyt vauva on heti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa häntä hoitavien ihmisten kanssa. Hän ei tietenkään vielä puhu mutta hänen kielensä kehittyy silti. Erilaiset laulut, lorut sekä hoitotilanteet tukevat vauvan kielen kehitystä ja mahdollistavat äidinkielen oppimisen. Vauva oppiikin varhain erottamaan erilaisia ääniteitä äitinsä puheesta. (Hakamo 2011, 8-27.) Jo muutaman kuukauden iässä vauva aloittaa ääntelyn, joka muuttuu vähitellen jokelteluksi (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Pulkkinen, Ruoppila 2006, 44.) Juttelukontakti vauvan kanssa on tärkeää, koska se edistää ja tukee hänen kielensä kehittymistä. Myös muut kontaktimuodot kuten katse-, hymy- sekä kosketuskontakti ovat olennaisessa osassa ja luovat kosketusta kieleen. (Överlund 1994, 311–314.)

Kun puheenkehitys on varhaisessa vaiheessa, voi lapsi helpommin oppia kuulohavainnon perusteella tunnistamaan melkein minkä tahansa kielen äänneet ja näin ollen itse tuottamaan sitä. Se millainen äännejärjestelmä lapselle vakiintuu, riippuu kieliympäristöstä. Yleensä se vakiintuu sen mukaan mitä kieltä tai kieliä lapsen vanhemmat puhuvat tai mitä kieliä hän kuulee kasvuympäristössään puhuttavan. Vieraiden kielten oppiminen on myöhemmin työläämpää, jos lapsi ei kuule niitä kielen varhaisen kehityksen vaiheessa. Varhaislapsuudessa lapsen onkin mahdollista kasvaa kaksi- tai monikieliseksi, jos hän kasvaa monikielisessä ympäristössä ja kuulee aktiivisesti vieraita kieliä. (Korpilahti, Aaltonen & Laine 2010, 53.)

Noin vuoden ikäisenä lapsi tuottaa ensimmäiset sanansa. Hän ymmärtää puhetta, vaikka ei vielä itse juuri osaa puhua. Hän voi yrittää osoittaa puheen ymmärtämisen esimerkiksi katsomalla tai osoittamalla jotakin esinettä tai asiaa, josta hänelle puhutaan. (Korpilahti, Aaltonen & Laine 2010, 141.) Noin yksivuotias lapsi yrittää jäljitellä ja matkia kuulemiansa sanoja. Monesti ensimmäiset tuotetut

sanat ovat hieman epätäydellisiä, sillä niistä saattaa puuttua alku- tai loppuäänteet. (Woolfson 2003, 58–59.) Lapsi on kiinnostunut puhumisesta ja noin kaksivuotiaana syntyvät ensimmäiset alkeelliset lauseet. Ne saattavat aluksi muodostua kahdesta sanasta ja puutteellisista taivutusmuodoista. Lapsi ei itse välitä tekemistään virheistä vaan yrittää aktiivisesti tuottaa puhetta ja olla vuorovaikutuksessa häntä hoitavien aikuisten kanssa. Kielellinen kehittyminen on tässä vaiheessa hyvin yksilöllistä. Jotkut kaksivuotiaat ovat paljon innokkaampia ja taitavampia puhumaan kuin toiset. Kehitys voi kuitenkin tapahtua aika nopeasti, sillä lähes puhumaton kaksivuotias voi parissa kuukaudessa alkaa puhumaan paljon. (Hakamo 2011, 14–26.)

Kolmevuotias pystyy jo taivuttamaan eri sanaluokkien sanoja sekä kuvailemaan omaa tekemistään. Hänen puheensa onkin jo lähes täysin ymmärrettävää. Taivutuksissa voi silti esiintyä virheitä tai sanoista puuttua äänteitä. Se on täysin normaalia, eikä yleensä haittaa lasta itseään. Tärkeintä on, että lapsi yrittää itse tuottaa puhetta ja uskaltaa puhua mahdollisista virheistä huolimatta. Lapsen kolme ensimmäistä vuotta ovatkin lapsen kielen oppimisen ja kehityksen herkkiä vuosia. Tuona aikana lapsi oppii puhumaan äidinkieltään sujuvasti ja lähes virheettömästi. Lapsi saattaa olla hyvinkin kiinnostunut erilaisista loruleikeistä sekä tarinoista, joissa on toistoa. (Hakamo 2011, 14–15.)

Neljävuotiaan lapsen puheesta saa hyvin selvää ja hänen käyttämänsä ilmaisut alkavat jo olla selkeitä. Lapsi kyselee ja keskustelee mielellään sekä kertoo tarinoita. Omien tunteiden ja ajatusten selittäminen onnistuu myös. Noin viisi vuotta täytettyään lapsi on enemmän kiinnostunut erilaisesta saduista sekä kertomuksista. Hänen puheensa on entistä monipuolisempaa sekä sujuvampaa. Kun lapsi on noin kuusivuotias ja menossa esikouluun, hän kiinnostuu enemmän kirjaimista ja oppii tunnistamaan niitä. Tässä vaiheessa lapsen sanavarasto on jo kehittynyt hyvinkin laajaksi. (Hakamo 2011, 15–27.)

4.1 Kahden kielen omaksuminen

Kielen omaksuminen alkaa pikku hiljaa, kun lapsi yrittää jäljitellä kieltä vuorovaikutuksessa. Lapsi kuulee puhetta jo ennen syntymäänsä kuuloaistinsa

kautta ja oppii tunnistamaan äidin äänen ja sen rytmin. Vastasyntynyt pystyy erottamaan kotikielensä rytmiltään erilaisesta vieraasta kielestä. Vauva pystyy myös erottamaan kaksi kotikieltään toisistaan puherytmin perusteella, kun hän on altistunut niille muutamien kuukausien ajan. Vaikka kielten omaksuminen vie aikaa, lapsi tajuaa jo hyvin varhain sen, että hänelle puhutaan eri kieliä. (Korpilahti, Aaltonen & Laine 2010, 140.)

Lapsen kielen omaksumisprosessi voidaan erottaa kolmeen eri vaiheeseen. Simultaaninen eli samanaikainen kaksikielisyys tapahtuu varhaisessa lapsuudessa ja alkaa jo lähes lapsen syntymästä. Silloin lapsi omaksuu kaksi kieltä samanaikaisesti. Suksessiivinen eli peräkkäinen kaksikielisyys tarkoittaa toisen kielen omaksumisen alkamista hieman myöhemmin, kolmannen ikävuoden jälkeen. Viimeinen vaihe on subordinatiivinen eli alisteinen kaksikielisyys, mikä tarkoittaa toisen kielen omaksumisen käynnistymistä hieman myöhemmässä iässä, 7-12-vuotiaasta alkaen. (Hassinen 2005, 9–17.)

Kun puhutaan kielten omaksumisprosessista, jonka aikana kummankin puhuttavan kielen järjestelmä kehittyy asteittain, voidaan käyttää nimitystä kielten eriytyminen. Se ei suinkaan merkitse sitä, että kielten keskinäinen vaikutus loppuisi. Kielet eriytyvät aluksi sen mukaan kenen kanssa keskustellaan ja sitten siihen yhdistyy kielellinen tietous. On oltu paljon eri mieltä siitä, milloin ja miten lapsen kielet eriytyvät. Eräät tutkijat ovat väittäneet, että molempien kielten sanastot muodostavat kielten kehityksen alkuvaiheessa yhteisen systeemin. Yleinen uskomus on, että noin kaksivuotias olisi jo jollain tasolla tietoinen omasta kaksikielisyystään ja näin ollen kyvykäs erottamaan molempia kieliä. (Hassinen 2005, 109–111.)

Kielten omaksumiseen voidaan liittää kolme erilaista tapaa, joilla lapsi voi ne omaksua. Omaksuminen voi tapahtua analyyttisesti, analyyttisesti ja holistisesti sekä ensin holistisesti ja sen jälkeen analyyttisesti. Analyyttinen omaksumistapa tarkoittaa kielen järjestelmällistä omaksumista. Lapsi oppii äänteiden jälkeen tavuja, joista hän pystyy muodostamaan kaksitavuisia sanoja. Pikku hiljaa lapsi pystyy jo rakentamaan yksinkertaisia lausumia. Holistinen omaksumistapa taas tarkoittaa sitä, että kieli pystytään hahmottamaan kokonaisuutena, vaikkei lapsi välttämättä pystyisikään vielä ilmaisemaan itseään. Lapsi pyrkii jäljittelemään aikuisen

tuottamaa puhetta suoraan, eikä itse erottele tai työstä sitä osioiksi. (Hassinen 2005, 112–113.)

On hyvin yleistä, että kaksikielisellä lapsella menee kielten varhaisessa omaksumisvaiheessa molemmat kielet hieman sekaisin. Sanansisäisestä yhdistämisestä puhutaan, kun tarkoitetaan kahden eri kielen sanojen elementtien yhdistymistä sanan sisällä. Lapsi saattaa siis yhdistää kahden eri kielen ääntämistavan yhdessä sanassa. Tyypillistä on myös niin sanottujen uudissanonjen muodostaminen. Lapsi saattaa siis kehittää kahta eri kieltä yhdistelemällä yhdyssanoja. (Hassinen 2005, 125–127.)

4.2 Kielen kehityksen vaikeudet kaksikielisillä lapsilla

Kaksikielisyydestä puhuttaessa tulee monesti esille, onko se jollain tapaa haitallista lapsen kehitykselle tai hankaloittaako se lapsen kielellistä kehitystä. Moni asiaan perehtymätön saattaa pitää sitä jopa riskinä. Kaksikielisyyden ei pitäisi kuitenkaan aiheuttaa kielihäiriöitä tai vahingoittaa lapsen kokonaiskehitystä, jos hänen saamansa tuki kasvuympäristöltä on riittävää. Vanhempien tulisi kuitenkin tietää tarkkaan mihin he ovat ryhtymässä kasvattaessaan lastaan kaksikieliseksi ja heidän täytyy olla tietoisia sen tuomista mahdollisista haasteista. Heiltä edellytetäänkin erityisesti järjestelmällisyyttä ja päättäväisyyttä kielimallin antajina sekä kasvattajina. (Korpilahti, Aaltonen & Laine 2010, 147–148.)

Kahden kielen sisäistäminen ja niiden ylläpitäminen on haasteellista ja siksi olisi tärkeää, että lasta tuettaisiin molempien kielten omaksumisessa. Tärkeää on myös säilyttää lapsen mielenkiinto molempia kieliä kohtaan, jotta ne voisivat kehittyä tasavertaisiksi. Vanhempien tulisi käyttää lapselle puhuessaan vain omaa äidinkieltään, eikä heidän kannattaisi itse lainata ilmaisuja toisesta kielestä. Tätä kutsutaan yksi kieli- yksi henkilö- menetelmäksi. Vanhempien tulisi olla johdonmukaisia, jotta he tukisivat hyvin lapsensa kaksikieliseksi kasvamista. Vanhemman käyttäessä sekakielisiä tai puutteellisia ilmauksia, alkaa lapsi käyttää niitä itse, jos hän kuulee niitä paljon. (Korpilahti, Aaltonen & Laine 2010, 147.)

Keskustelua on herättänyt paljon se, jos lapsen molemmat kielet eivät kehitykään tai ne jäävät vajaiksi ja alikehittyneiksi. Vaikka lapsella ilmenisi jokin kielellinen häiriö tai poikkeavuus, ei se välttämättä ole kaksikielisyyden vika. Toisaalta jos kyseessä todella olisi jokin kielen kehityksen häiriö, saattaisi sitä olla hankala erottaa, sillä sen voitaisiin olettaa kuuluvan monikielisen lapsen omaksumisprosessiin ja häviävän ajan myötä. (Hassinen 2005, 18–133.) Tutkimukset ovat osoittaneet, että kaksikieliset lapset alkaisivat puhumaan suunnilleen samaan aikaan kuin vain yhtä kieltä äidinkielenään puhuvat lapset. Heidän kielensä kehityksen ei siis pitäisi erota yksikielisten lasten kielen kehityksestä. Toki kaksikielisellä lapsella voi esiintyä kielen kehityksen häiriöitä ihan yhtä lailla kuin muillakin lapsilla. Riski näiden kielellisten häiriöiden kehittymiseen ei pitäisi olla suurempi kaksikielisessä perheessä. (Bourgogne 2013, 23–24.)

4.3 Ympäristön vaikutus

Sosiaalisen ympäristön vaikutus lapsen kielen kehitykselle on suuri. On erittäin tärkeää, että lapsi, josta on kasvamassa kaksikielinen, kuulee riittävästi molempia kieliä. Lapsella olisi suotavaa olla ympärillään ihmisiä, joiden kanssa hän voisi olla jatkuvassa vuorovaikutuksessa molemmilla kielillä. Se olisi tärkeää molempien kielten tasavertaisen kehityksen kannalta. On yleistä, että kaksikieliset asuvat samoissa yhteisöissä tai alueilla. Toki näin ei tietenkään aina ole, jolloin lapsi saattaa puhua toista äidinkieltään vain sitä puhuvan vanhempansa kanssa. Silloin ympäristön tuki jää aika vähäiseksi (Baker 2001, 43.)

Kielenoppimiselle on välttämätöntä, että sille altistuu ja on mahdollisuus olla kielen vaikutuspiirissä sekä kuulla sitä. (Alanen, Dufva & Mäntylä 2006, 83.) Lapsen täytyisi myös saada tarpeeksi kielellisiä virikkeitä eli kaikkea mahdollista kielellistä ainesta, jotta hän omaksuisi vieraan kielen paremmin. Kielellisiin virikkeisiin kuuluu esimerkiksi vanhempien puhe sekä vieraskieliset kirjat, videot sekä levyt. (Hassinen 2005, 9) Jos lapsi asuisi esimerkiksi Englannissa ja vain hänen äitinsä puhuisi hänelle suomea, hänelle voisi soittaa suomenkielistä musiikkia ja näyttää suomenkielisiä lastenohjelmia, jotta hänen suomenkielen taitonsa vahvistuisi. Näin

ollen kontakti toiseen äidinkieleen säilyisi, joka mahdollistaisi sen paremmin oppimisen sekä omaksumisen.

Sosiaalisella ympäristöllä on myös oletettavasti vaikutusta siihen, kummasta kielestä kehittyä lapsen dominoiva kieli. Siitä voi tulla se kieli, jota lapsi kuulee enemmän tai se kieli, jota hänen kaverinsa käyttävät ja jolla hän kommunikoi heidän kanssaan. Dominoivalla kielellä tarkoitetaan hallitsevampaa kieltä. Se on kieli, jota osataan paremmin ja jota käytetään aktiivisemmin.

Vanhempien kannattaisi kertoa hyvissä ajoin lähipiirilleen kuten sukulaisille ja ystäville, että he ovat kasvattamassa lapsestaan kaksikielisen. Näin ollen lapsen lähipiirissä olevat tärkeät ihmiset pystyvät tukemaan hänen kaksikielisyyttään. On myös tärkeää, että vanhemmat saisivat tukea kaksikieliseen kasvatukseen. Lapsi voisi mahdollisesti puhua toista äidinkieltään sukulaisen tai muun läheisen henkilön kanssa, joka varmasti vaikuttaisi myönteisesti lapsen haluun käyttää ja oppia myös tätä toista kieltä. Omalta paikkakunnalta tai sen lähiympäristöstä voi myös löytyä kerhoja tai jotain muuta toimintaa, joka on järjestetty lapsen toisella kielellä. Tämä voisi myös mahdollistaa lapsen tutustumisen muihin kaksikielisiin lapsiin ja perheen suhteiden solmimisen muihin kaksikielisiin perheisiin. (Teiss 2012.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni tavoitteena oli saada vastaukset tutkimuskysymyksiin eli mitkä ovat kaksikielisyyden haasteet sekä miten kaksikielisyyttä voisi tukea. Parhaaksi tutkimusmenetelmäksi opinnäytteeni kannalta koin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Metsämuuronen (2008, 9) toteaa, että laadullisen tutkimuksen käsitettä on hankala tarkentaa. Ei oikein ole olemassa teoriaa, jolla sen pystyisi määrittelemään yksiselitteisesti. Kanasen (2010, 36) mukaan laadullisessa tutkimuksessa mietitään ensiksi tutkimusongelma, jonka pohjalta valitaan tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen tutkimuskysymyksiin pyritään saada vastaus aineiston keräämisellä. Laadullista tutkimusta käytetään yleensä silloin, kun tutkittavasta asiasta ei juurikaan tiedetä tai sitä ei ole tutkittu paljoa. Laadullinen tutkimus voi myös tulla kysymykseen, jos valittua aihetta halutaan tutkia perusteellisesti. Valitsin siis tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimuksen, koska opinnäytteeni tarkoituksena oli saada mahdollisimman laaja kuvaus siitä, mitkä asiat vanhemmat kokevat haasteellisiksi kaksikielisessä kasvatuksessa sekä miten sitä voisi heidän mielestään. Halusin selvittää kattavasti vanhempien näkemyksiä aiheesta ja kuulla heidän kokemuksiaan.

5.1 Aineiston kerääminen

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään erilaisia menetelmiä aineiston keräämiseksi, joista parhaimmaksi opinnäytteeni kannalta koin teemahaastattelun. Kanasen (2010, 48) mukaan muita tärkeitä keinoja kerätä aineistoa ovat muun muassa havainnointi sekä dokumentit. Teemahaastattelu kannattaa valita menetelmäksi, jos tahdotaan saada syvällistä tietoa tutkittavasta asiasta tai kun kyseistä aihetta ei ole juuri tutkittu. Aineiston keräämisen menetelmänä teemahaastattelu on joustava ja sitä voidaan käyttää monessa eri tilanteessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34-35.)

Teemahaastattelun avulla pyrin saamaan vastaukset tutkimuskysymyksiini haastattelemalla kaksikielisten lasten vanhempia. Osa teemahaastatteluista oli yksilöhaastatteluja, jos vain toinen vanhemmista osallistui haastatteluun. Muutamaan haastatteluun osallistui molemmat vanhemmat. Haastattelu oli puoliksi strukturoitu, sillä kysymykset olivat samanlaiset kaikille haastateltaville. Ne antoivat mahdollisuuden vastata niihin täysin omin samoin. Haastattelun ollessa puolistrukturoitu on tyypillistä, että pääteema on ennalta sovittu. Se antaa silti mahdollisuudet myös muihin näkökantoihin. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47.)

Haastattelutilanteet nauhoitin ja tämä sopi kaikille haastateltaville oikein hyvin. Kysyin heiltä etukäteen ennen kuin menin tekemään haastattelun, että saako haastattelun nauhoittaa. Tämä helpotti kovasti aineiston keräämistä sekä myöhemmin sen analysoimista. Olin varautunut siihen, että nauhoittaminen saattaa hieman jännittää joitakin haastateltavia mutta näin ei käynyt. En koe, että haastattelun äänittäminen olisi vaikuttanut negatiivisesti kenenkään vastauksiin.

5.2 Aineiston analysointi

Alasuutari (2011, 38) kertoo, että laadullisessa analyysissä aineistoa tutkitaan kokonaisuutena. Laadullisessa analyysissä voidaan havaita kaksi vaihetta. Näistä ensimmäinen on havaintojen pelkistäminen, jolloin aineistoa tarkastellaan ja sieltä pyritään löytämään tiettyyn kysymykseen tai ongelmaan vastaus yhdistelemällä samankaltaisia ja toistuvia teemoja. Laadullisen analyysin toinen vaihe on arvoituksen ratkaiseminen. Sillä tarkoitetaan havaintojen pelkistämisen jälkeen saatujen tulosten tulkitsemista. Tässä vaiheessa pyritään siis löytämään vastaus tutkimuskysymyksiin. (Alasuutari 2011, 39-44.)

Aloitin aineiston analysoinnin kuuntelemalla nauhoittamani haastattelut, jotta muistaisin paremmin mitä haastateltavat vastasivat. Haastattelujen kuunteleminen helpotti myös niiden litterointia. Litteroinnilla tarkoitetaan aineiston kirjoittamista puhtaaksi sanasta sanaan. Se on työlästä ja paljon aikaa vievää varsinkin silloin, jos haastattelu on ollut pitkäkestoinen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 138-140.) Litteroin siis nauhoitetut haastattelut tietokoneelle, jonka jälkeen tulostin ne. Se helpotti

haastatteluiden lukemista ja tarkoin tutkimista. Luin haastattelut läpi yksitellen moneen kertaan, jonka jälkeen pystyin etsimään samankaltaisia vastauksia tutkimuskysymyksiini. Toistuvia teemoja etsiessäni alleviivasin tai ympyröin ne tulosteista. Tämä auttoi todella paljon, sillä haastatteluihin oli paljon helpompi palata ja löytää samankaltaiset teemat ja vastaukset. Aloitin vertailemaan haastatteluja ja vastauksia toisiinsa, jotta saisin mahdollisimman hyvät vastaukset tutkimuskysymyksiini ja näin ollen tutkimusongelmani ratkaistua. Vastausten vertailun jälkeen aloin miettimään, mitkä lainaukset valitsen opinnäytteeseeni. Halusin valita sellaiset lainaukset haastatteluista, joista tulisi selkeästi ilmi vanhempien pohdintoja. Toivoin lainausten myös selkeyttävän tutkimustulosten ymmärtämistä.

5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyys on tärkeä asia, joka täytyy muistaa tutkimusta laatiessa. Jokainen tutkija on vastuussa oman tutkimuksensa eettisyydestä. Luottamuksellisuus sekä yksityisyys ovat tärkeitä huomioitavia asioita ihmisten ollessa tutkimuksen kohteena. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 19-20.) Tutkimuksen eettiset periaatteet ovat minulle olennaisia asioita tutkimusprosessissa ja otin ne vakavasti tätä tutkimusta tehdessäni. Minulle oli tärkeää, että haastateltavat pysyvät täysin anonyymeinä eikä heitä näin ollen pysty tunnistamaan. Kuula & Tiitinen (2010, 452) tuovatkin esille käsitteen anonymisointi, jolla tarkoitetaan tunnistetietojen poistamista aineistosta. Halusin osoittaa haastateltaville, että kunnioitan täysin heidän yksityisyyttään. Kysyin heiltä aina mitä tietoja heidän perheistään saisin tuoda esille opinnäytteessäni. Kaikki haastateltavat suostuivat siihen, että saan mainita opinnäytteessäni perheen puhutut kielet sekä lasten iät. Itse haastattelutilanteessa esittelin tarkemmin tutkimukseni sekä sen tarkoituksen. Annoin haastateltaville haastattelukysymykset, jotta he saisivat tutustua niihin. Olisin ymmärtänyt täysin, jos he eivät olisi halunneet vastata joihinkin kysymyksiini. Halusin haastattelujen etenevän täysin haastateltavien sekä heidän perheidensä tahtiin.

Laadullista tutkimusta tehdessä täytyy ehdottomasti kiinnittää huomiota sen luotettavuuteen. Kananen (2010, 68) toteaa laadullisessa tutkimuksessa sen luotettavuuden arvioimisen olevan haasteellisempaa kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa. Syy voi olla siinä, että yhteiskuntatieteissä on hankalampaa mitata tutkimuksen luotettavuutta, kun ihmiset ovat tutkimuskohteena. Laadullisessa tutkimuksessa sen luotettavuuskriteereitä ovat muun muassa työn arvioitavuus sekä sen luotettavuus tutkitun kannalta. (Kananen 2010, 68-71.) Tutkimuksen tulee myös olla laadukkaasti toteutettu, että se on luotettava. Aineisto täytyy olla huolellisesti kerätty sekä analysoitu. Tutkijan tulisi litteroida kaikki haastattelut eikä vain osaa niistä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185.) Itse kiinnitin erityisesti huomiota siihen, että toteutan tutkimukseni laadukkaasti. Analysoin kaiken keräämäni aineiston huolellisesti samalla tavalla sekä haastattelut toteutin samalla kaavalla.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyöni tavoitteena oli saada vastaus kahteen tutkimuskysymykseeni eli mitkä ovat kaksikielisen kasvatuksen haasteet sekä miten kaksikielistä kasvatusta voisi tukea. Haastattelut toteutin teemahaastattelulla ja annoin haastateltaville aina haastattelutilanteen alussa haastattelukysymykset, joihin he saivat tutustua. Kysymykset olivat laajoja ja osa hieman samankaltaisia keskenään. Koin niiden silti olevan olennaisia tutkimuskysymysten kannalta. Haastattelukysymykset ovat nähtävissä liitteessä 1. Seuraavissa osioissa kerron tarkemmin toteuttamistani haastatteluista ja haastateltavista perheistä. Käyn myös läpi tutkimustulokset, jotka olen saanut keräämäni aineiston avulla.

6.1 Haastattelut sekä haastateltavat

Haastateltavien hankkimiseen käytin avukseni Facebookia, sillä tiesin siellä olevan muutamia ryhmiä, joiden kautta voisikin löytyä aiheesta kiinnostuneita kaksikielisiä perheitä, jotka suostuisivat haastatteluun. En tuo näiden ryhmien nimiä julki opinnäytteeseeni kunnioittaakseni haastateltavien yksityisyyttä. Ryhmät liittyivät äitiyteen sekä monikulttuurisuuteen. Kyseisiin ryhmiin laitettiin lyhyt esittelyteksti itsestäni sekä opinnäytteestäni. Haastattelusta kiinnostuneet ottivat minuun yhteyttä sähköpostitse, jonka jälkeen laitoimme Whatsapp-viestejä kommunikoinnin helpottamiseksi. Viesteillä sovimme siis haastattelupaikasta ja ajankohdasta. Kysyin myös etukäteen saanko nauhoittaa haastattelun ja tämä kävi jokaiselle. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus halutessaan kysyä tarkemmin jo etukäteen opinnäytteestäni ja itse haastattelutilanteesta.

Minuun otti yhteyttä noin yhdeksän henkilöä, joista lopulta sovin haastattelun seitsemän perheen kanssa. Olin hyvin positiivisesti yllättynyt yhteydenottojen määrästä. Neljään haastatteluun osallistui vain perheen äiti mutta kolmessa oli mukana myös perheen isä. Haastattelukielenä oli suomi vaikka se ei ollut kaikkien haastateltavien äidinkieli. Kaikki haastateltavat kuitenkin osasivat suomea sen verran hyvin, että haastattelut pystyttiin tekemään suomeksi. Perheen muut puhutut kielet olivat kuitenkin monissa haastatteluissa vahvasti läsnä lasten ja

vanhempien kommunikoidessa muulla kuin suomen kielellä. Kaikissa haastateltavissa perheissä toinen vanhempi puhui siis äidinkielenään suomea. Molemmat vanhemmat puhuivat myös pääsääntöisesti omaa äidinkieltään lapsilleen.

Yksi haastatteluista pidettiin yhden haastateltavan työpaikalla hänen omassa työhuoneessaan mutta muut haastattelut pidettiin muiden haastateltavien kotona. Haastateltavat kokivat sen heille helpoimpana vaihtoehtona, sillä kaikilla heillä oli alle kouluikäisiä lapsia, joista useimmat olivat pääsääntöisesti kotihoivossa. Toivoinkin haastatteluista mahdollisimman rentoja tilanteita. Toinen toiveeni oli, että haastattelut etenisivät täysin kunkin perheen tahtiin eivätkä mahdolliset keskeytykset haittaisi ollenkaan. Varsinkaan silloin jos perheen pienet lapset olivat läsnä. Koen myös, että kun haastatteluja ei pidetty julkisilla paikoilla, niin haastateltavat pystyivät paremmin vastaamaan haastattelukysymyksiin. Näin heidän ei myöskään tarvinnut ajatella tai murehtia sitä, että ulkopuoliset kuulisivat heidän yksityisiä asioitaan. Kaikki haastattelut olivatkin mielestäni mukavan rentoja tilanteita, joissa kukaan ei juuri jännittänyt, vaikka emme tunteneet toisiamme entuudestaan. Keskustelua riitti hyvin ja haastattelut etenivät sujuvasti. Haastattelujen kesto vaihteli noin puolesta tunnista tuntiin. Varsinaisten haastattelukysymyksien lisäksi saatoin esittää lisäkysymyksiä aiheeseen liittyen. Kaikki haastateltavat olivatkin ihanan avoimia ja kertoivat aiheesta mielellään. Sen huomasi hyvin, kuinka monet heistä olivat todellakin paneutuneet aiheeseen ja miettineet paljon itsekin kaksikielisyyteen liittyviä haasteita.

En paljasta opinnäytteessäni haastattelupaikkakuntaa ja se olikin osan haastateltavien toive. Kunnioitan tätä päätöstä ja kaikki haastateltavat perheineen esiintyvät opinnäytetyössäni täysin anonyminä. Ketään heistä ei siis pitäisi pystyä tunnistamaan. Sovimme yhdessä haastateltavien kanssa, että puhutut kielet saan tuoda esille sekä lasten iät. Nimien sijaan käytän haastateltavista nimitystä haastateltava 1, haastateltava 2 ja niin edelleen. Näistä nimityksistä käytän lyhenteitä kuten H1 ja H2. Jos perheen isä osallistui myös haastatteluun, käytän heistä nimitystä haastateltava 1:sen mies ja lyhennettä H1mies. Jos haastateltavat mainitsivat lapsensa nimen, olen jo haastatteluja litteroidessa

käyttänyt lapsista nimitystä vanhempi tai nuorempi lapsi tai maininnut lapsen iän, jotta kyseistä lausetta olisi helpompi ymmärtää.

Seuraavaksi esittelen haastateltavat perheineen sekä heidän puhutut kielensä. Tämä selkeyttää myöhempien haastatteluista käyttämieni lainausten ymmärtämistä.

-H1: puhuu äidinkielenään japania ja hänen miehensä suomea. Heillä on noin 1- ja 3-vuotiaat lapset.

-H2: puhuu äidinkielenään suomea ja hänen miehensä englantia. Heillä on 1- ja 2-vuotiaat lapset.

-H3: puhuu äidinkielenään unkaria ja hänen miehensä suomea. Heillä on 2- ja 3-vuotiaat lapset.

-H4: puhuu äidinkielenään suomea ja hänen miehensä swahilia Nairobin murteella sekä englantia. Heillä on 1- ja 3-vuotiaat lapset.

-H5: puhuu äidinkielenään suomea ja hänen miehensä englantia. Heillä on yhdessä 2-vuotiaat kaksoset sekä perheen äidillä on 10-vuotias lapsi, joka asuu perheen kanssa.

-H6: puhuu äidinkielenään pohjoissaamea ja hänen miehensä suomea. Heillä on 7-, 4- ja 2-vuotiaat lapset.

H7: puhuu äidinkielenään suomea ja hänen miehensä ruotsia. Heillä on noin 1- ja 4-vuotiaat lapset.

6.2 Kaksikielisen kasvatuksen haasteet

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli se, mitkä ovat kaksikielisen kasvatuksen haasteet. Haastattelukysymykseeni olin valinnut kaksi toisiaan muistuttavaa kysymystä liittyen kaksikielisen kasvatuksen haasteisiin. Toinen näistä kysymyksistä tarkasteli haasteita enemmän perheen henkilökohtaisesta

näkökulmasta ja toinen kysymyksistä pyrki selvittämään, mitkä asiat perheet kokevat yleisesti olevan kaksikielisyyden haasteet. Kysymyksien tarkoituksena oli saada laaja käsitys perheiden kokemista haasteista koskien kaksikielistä kasvatusta. Esittelen tutkimuskysymykseeni saadut vastaukset haastattelujen perusteella. Kyseiset teemat toistuivat haastatteluissa.

Kahden haastateltavan perheen toinen puhuttu kieli oli englanti ja heistä kumpikaan ei kokenut kaksikielisyyttä niin suurena haasteena, sillä englanti ei ole harvinainen kieli. He eivät siis kokeneet lapsen toisen kielen tukemisessa haasteita, koska englanniksi on saatavilla paljon materiaalia ja se on laajasti puhuttu kieli.

Tää on jotenki musta tuntuu, että englanti on niin helppo kieli sitten jatkossakin heille, että ku just menevät sitten johonki päiväkotiin tai sitten kouluun myöhemmin ni se englanti sitten ku kaikki muutkin osaa sitä. Ni se on tuttu kieli kaikille. (H5)

Perheet joiden toinen puhuttu kieli oli harvinaisempi tai sitä ei juurikaan kuullut puhuttavan asuinympäristössä, toivat kielen tukemisen esille haasteena. He kokivat olevansa aikalailla yksin toisen kielen tukemisen kanssa ja sen vaativan paljon panostusta.

Jostakin olen kuullut että 30% ajasta pitäis käyttää sitä toista kieltä sitä varten, että pysyy niinkun ajan tasalla. Et se on tosi paljon jos ajatellaan että ne on päiväkodissa. Sitten jos minä oon paikalla ja mun mies on paikalla ni me puhutaan suomea. Ei se 30% tule mistään. Että sen takia se on vähän.. Ja joskus mä olen ihan tuntenut syyllisyyttä siitä, että tämä on niin vaikea mutta toisaalta nyt ajattelen siten, että kaikki askel mitä teet sitä varten, että ne puhuis kahta kieltä ni se on jo plussaa. Koska tämä tilanne on vaikka kaikki luulis et jos sinä puhut ni kyllä se riittää mutta tämä tilanne on ihan erilainen että mä luulen että kaikki jotka ei oo tässä tilanteessa se luulee että se on helppo, ei oo helppo. (H3)

Mut aika niinku yksin on sen kielen tukemisen kanssa. (H4)

No ehkä haasteita on just se, että kun asuu tämmösellä paikkakunnalla missä ei puhuta. Sit on niinku yksin vastuussa siitä kielen tukemisesta. (H7mies)

Haasteena tuotiin esille myös se, jos asutulla paikkakunnalla ei ollut juuri ketään kenen kanssa voisi puhua toista äidinkieltä. Tämä haaste on aika samankaltainen kielen tukemisen haasteen kanssa, sillä toisen kielen ylläpitämisen kannalta olisi tärkeää, että lapsi kuulisi myös toista äidinkieltään ja pystyisi puhumaan sitä muiden samaa kieltä puhuvien kanssa. Moni haastateltava toivoikin lapsilleen löytyvän leikkikavereita jotka puhuisivat samaa kieltä.

Ei kovin usein pysty järjestämään lapsille samankielistä leikkiseuraa, se on yksi haaste. (H1)

Todella moni haastateltavista perheistä koki jollain tapaa haasteena muiden ihmisten asenteet ja ennakkoluulot kaksikielisyydestä. Muiden suhtautuminen asiaan ihmetytti monia ja siitä syntyi paljon keskustelua haastattelujen aikana. Kyseinen teema toistui melkein jokaisessa haastattelussa tavalla tai toisella. Haastateltavat olivat joko itse kokeneet ihmettelyjä lastensa kaksikielisestä kasvatuksesta tai tiesivät, että asiaa yleisesti ihmetellään ja kyseenalaistetaan.

Ja ehkä sit en mä tiä mua ainakin pelottaa se semmonen vähän ihmisten asenne myös että ei meidän tarvii osata jonkun vähemmistön takia jotain kieltä. Mulla on paljon kavereita jotka on sitä mieltä että pakkoruotsi että se on niin jotenkin.. ja musta se on koko sanana että pakkoruotsi.. no pakkoliikunta, pakkomatikka kaikkihan ne on pakkoo että.. (H7)

Ei huonoja mut ymmärtämättömiä kokemuksia aika vähän et ihmiset jotka ei ymmärrä kaksikielisyydestä ni voi tulla semmosta että vaikka semmosia kommentteja että miks te puhutte sitä kun te puhutte suomeekin. (H6)

Monet haastateltavista kokivat haasteena sen, jos lapsi sekoittaa kahden eri kielen sanoja tai käyttää kahta kieltä samassa lauseessa. Kyseisessä tilanteessa vanhemmat tai sukulaiset eivät välttämättä heti ymmärrä, mitä lapsi tarkoittaa.

Niin, että siis no haaste on sinänsä se, että tossa niinku alussa etenkin et nythän vanhempi lapsi puhuu niin selkeesti mutta niinku alussa oli se ,että ku jos tulee joku uus sana et toi koittaa niinku toistaa jotain sanaa ni sit sitä koitat mieltä et mitä se niinku tarkoittaa. Että ku pitää käydä suomalaisten sanat ja sitten englannin sanasto pitää käydä läpi kanssa, että ku koittaa ettiä sitä mitä se tarkoittaa. (H2)

Toinen kieleen liittyvä vanhempien kokema haaste oli se, että kaikille sanoille ei myöskään ole vastinetta toisella kielellä tai ne ovat muuten aika hankalia pienelle lapselle sanoa. Useampi vanhempi toi tämän asian esille, mutta kaikki eivät kokeneet sitä niin haasteellisena kuin toiset.

Joo semmosia on just niinku tosi paljon (sanoja joille ei löydy vastinetta toisella kielellä) ja vanhempi poikakin kysyy paljon et miten tää sanotaan isin kielellä ja sit et no en voi sanoo. (H4)

Vaikka se aiheutti kyllä ongelmia, että vähän just niinku siinä vaiheessa kun lapsi ei puhu muuta kuin että maito ja leipä ja näin. yks kerta tapahtui että pyysi leipää unkariksi niin sitten se on kenyér niin se isoäiti antoi sitten keksiä kun se luuli että se halusi keksiä niin se lapsi ei sanonut mitään. (naurua) Se oli iloinen että huhuh keksiä. (H3)

6.3 Lapsen kaksikielisyyden tukeminen

Toinen tutkimuskysymykseni oli se, miten kaksikielistä kasvatusta voisi tukea. Haastattelukysymyksistä kaksi liittyi kaksikielisyyden ja kaksikielisen kasvatuksen tukemiseen. Kysymyksien avulla pyrin selvittämään, ovatko perheet itse saaneet tukea lastensa kaksikieliseen kasvatukseen, miten he itse voivat tukea lastensa kaksikielisyyttä sekä miten esimerkiksi varhaiskasvatuksen ammattilainen voisi olla tukena kaksikielisessä kasvatuksessa. Halusin eri näkökulmia tarkastellen saada mahdollisimman laajan vastauksen tutkimuskysymykseeni.

Haastatteluista kävi ilmi, että useammat perheet toivoisivat saavansa enemmän tukea lastensa päivähoitopaikoista. He arvostaisivat kovasti sitä, jos asia otettaisiin siellä huomioon. Varhaiskasvatuksen ammattilaisilta kaivattiin enemmän vinkkejä ja neuvoja kaksikieliseen kasvatukseen.

No justiin tosta tuli mieleen toi ää et miten sitä vois niinku tukea et sillain just rupesin heti mieltii et niinkun ammattilaisen näkökulmasta tai sillain jossakin päiväkodissa tai näin että ku ois niinku et mun mielestä päiväkoteihinki vois ottaa niinku semmosia vaikka kaksikielisyyys päiviä tai en mä tiä sit niinku minkälaisia. (H2)

Ei tarvii mitään isompaa mutta tota vähän niinku joka päivä olis mukana tämä kaksikielisyyys myös päiväkodissa se olis tosi iso apu. Tai ainakin semmonen rohkaistaminen että onpas hieno kun puhutte

kahta kieltä tai näin että antais lapsille vähän enemmän motivaatiota (H3)

Ehkä vois päiväkodistakin tulla et hei ootteko kokeillu vaikka muistipeliä väreillä swahiliksi kotona. Tai me ollaan aateltu pitää tämmöstä swahilin kielen kerhoa että haluatko tulla vaikka niinku yheks kerraks vetäjäks sinne. (H4)

Tai jotenki ees kysyä, että onko se haasteellista. Ehkä just semmosia vinkkejä että just hei ootteko aatellu kirjottaa huonekaluihin molemmilla kielillä mitä ne on tai jotain semmosia. Jos ne tulis muualta ni sit ehkä tulis tehtyä. (H4)

Muutamit haastateltavat kertoivat, että myöskään neuvolassa ei ole otettu kaksikielisyyttä juuri millään tavalla huomioon. Sitäkin olisi toivottu, että kaksikielisyyteen olisi saatu tarvittaessa tukea neuvolasta.

Noh aika vähän sitä tuntuu tulevan just neuvolastakin sitä tukea että varmasti riippuu siis ihan täysin terveydenhoitajastakin että miten siihen suhtautuu. Että tosiaan meille ei oo nyt otettu mitään kantaa siihen mut jos olis joku harvinaisempi kieli vaikka toinen kieli. Kyllä sitä sitten varmasti kaipais enemmän just vinkkejä että onko mitään paikkoja mihin voi viiä että missä sais kuulla muualta sitä toista kieltä ku vaan kotona. Että kyllä mun mielestä ehottomasti pitäis osata sitten neuvolassa ja päiväkodissakin sitten ni tukea sitä. (H5)

Melkein kaikki haastateltavat sanoivat, että kaksikielisyyden yleinen hyväksyminen ja sen normaalina pitäminen on heidän perheellensä erittäin suuri tuki. He myös kertoivat, että näin ollen lapsi pitäisi itsekin kaksikielisyyttä täysin normaalina asiana. Lapsi ei myöskään kokisi olevansa erilaisempi kuin muut kun hänen kaksikielisyyttään ei ihmeteltäisi.

No siis meidän paras apu on ehkä semmonen hyväksyminen. (H4)

Kaksikielisellä lapsella ei ole ainoastaan toinen äidinkieli vaan myös toinen kulttuuri. Tämän asian huomioisen moni haastateltava koki suurena tukena.

Just sitä että kannustettas siihen et on se toinenkin kulttuuri. (H5)

Ja sitten että myöskin niinku entistä enemmän tajunnu sen että se kieli on niinku niin paljon enemmän ku se kieli, että se on se semmonen kulttuuri ja yhteenkuuluvuuden tunne. (H6)

Muutamassa haastattelussa tuli esille se, kuinka vanhempi voi itse tukea lapsensa kaksikielisyyttä puhumalla hänelle johdonmukaisesti omaa äidinkieltään. Tämän asian koettiin olevan iso tuki sille, että lapsi oppii myös toisen kielen.

Ite pidän ainakin sitä hyvin tärkeänä sitä, että mä todellakin puhun sitä systemaattisesti. (H6)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa käyn läpi tutkimukseni johtopäätökset, jotka olen saanut tutkimustulosten perusteella. Alasuutari (2011, 277) sanoo, ettei tutkimuksen tekeminen pääty tutkimusongelman ratkaisemiseen. Saadut tulokset täytyy esitellä ja kertoa johtopäätökset. Tutkimustuloksia analysoidessa kiinnitin huomiota erityisesti haastateltavien vastauksien samankaltaisuuteen ja toistuviin teemoihin, jotta saisin muodostettua mahdollisimman loogiset ja luotettavat johtopäätökset. Tärkeää oli saada selville vastauksia tutkimalla vanhempien kokemat haasteet kaksikielisessä kasvatuksessa sekä miten sitä voisi heidän mielestään tukea. Tutkimuskysymyksiin koin saavani vastaukset, jotka tuottivat hyvät tutkimustulokset.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, että mitkä ovat kaksikielisen kasvatuksen haasteet. Vastauksen tähän kysymykseen keräsin haastatteleamalla kaksikielisten lasten vanhempia. Tutkimustuloksista selvisi, että kaksikielisyyttä ei koeta niin haasteellisenä, jos perheen toinen puhuttu kieli on yleisesti puhuttu kieli, jota kuulee puhuttavan paljon tai jota lapsi tulee mahdollisesti myöhemmin opiskelemaan koulussa. Se vaikutti selvästi koettuun haasteellisuuteen, jos lapsen toisella äidinkiellellä löytyi paljon materiaalia kuten kirjoja tai lastenohjelmia. Tämä koettiin hyvänä asiana, joka edistää lapsen kaksikielisyyttä sekä toisen kulttuurin tietämystä. Vanhemmat kokivat siis haasteellisenä sen, jos perheen toinen puhuttu kieli oli harvinaisempi eikä sitä juuri kuullut puhuttuvan heidän asuinympäristössään. Tässä tilanteessa vanhempi koki olevansa yksin kielen tukemisen kanssa, mikä koettiin raskaana ja paljon työtä vaativana asiana. Olisi siis tärkeää, että lapsi voisi kuulla mahdollisimman paljon myös toista äidinkieltään. Osa haastateltavista vanhemmista mainitsi pitävänsä toisessa maassa asuviin sukulaisiin yhteyttä esimerkiksi skype-puheluiden avulla, jotta lapsi voisi puhua myös toista äidinkieltään jonkun kanssa.

Tutkimustuloksista ilmeni, että vanhemmat kokevat toisten ihmisten asenteet ja ennakkoluulot kaksikielisyyttä kohtaan haasteellisenä. Vaikka kaikki eivät kokeneet tätä varsinaisena haasteena, oli se asia joka selvästi mietitytti monia haastateltavia perheitä. Osa oli saanut kuulla ennakkoluuloisia kommentteja ja

ihmettelyjä perheen kaksikielisyydestä. Monet vanhemmat ymmärsivät, että tämä johtuu yleensä tietämättömyydestä. Ihmiset voivat olla ennakkoluuloisempia ja ihmetellä kovastikin erilaisuutta, jos omassa asuinympäristössä ei juuri ole kaksikielisiä tai monikulttuurisia perheitä. Kahden tai useamman kielen puhuminen on täysin normaalia kaksikielisille perheille, joten voi tuntua kurjalta kun muut eivät ajattele samoin tai kyseenalaistavat perheen valinnan kasvattaa lapsensa kaksikieliseksi. Lapsen mennessä päiväkotiin tai kouluun, saattavat hänen kaverinsa ihmetellä sitä, että lapsen kotona puhutaan kahta eri kieltä. Muiden kova ihmettely voi saada lapsen jopa häpeämään toista kulttuuriaan.

Haastattelujen perusteella kävi ilmi, että vanhemmat kokevat muutamia kieleen liittyviä asioita haasteena. Esille nousi se, kuinka vanhemmat tai lähipiiri eivät välttämättä aina ymmärrä mitä lapsi tarkoittaa, jos hän sekoittaa kahden eri kielen sanoja toisiinsa. Sanojen yhdistäminen tai sekoittaminen on kaksikieliselle lapselle tavanomaista, mutta se voi hankaloittaa hänen puheensa ymmärtämistä. Hassinen (2005, 125) kertookin, että tästä ilmiöstä käytetään nimitystä sanansisäinen yhdistäminen. Haasteena koettiin myös se, että kaikille sanoille ei ole vastinetta toisella kielellä. Tässä tilanteessa täytyy lainata sanaa toisesta kielestä tai keksiä sille uusi vastine.

Tutkimustulosten perusteella johtopäätöksenä voidaan siis todeta, että kaksikielisen kasvatuksen haasteet liittyvät kielen tukemiseen ja siihen, jos lapsen toista äidinkieltä ei ole mahdollista kuulla asutulla paikkakunnalla. Haaste on myös se, jos lapsi ei pysty puhumaan toista äidinkieltään juuri kenenkään kanssa. Muiden ihmisten asenteet sekä ennakkoluulot kaksikielistä kasvatusta kohtaan tuovat siihen omat haasteensa.

Toinen tutkimuskysymykseni oli se, kuinka kaksikielistä kasvatusta voisi tukea. Pyrkimykseni oli selvittää vastaus tutkimuskysymykseeni sekä vanhempien että ammattilaisten näkökulmasta. Tutkimustuloksista ilmeni, että vanhemmat toivoisivat saavansa enemmän tukea varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Heiltä ei saatu juuri mitään tukea kaksikielisyyteen. Vanhemmat kaipasivat vinkkejä kaksikielisyyteen sekä olisivat arvostaneet sitä, että asia otetaan paremmin huomioon. Samoja asioita toivottiin myös neuvolasta, sillä sielläkään ei asiaa juuri millään tavalla kommentoitu.

Suurena tukena kaksikieliseen kasvatukseen koettiin sen hyväksyminen sekä normaalina pitäminen. Tutkimustuloksista selvisi, että vanhemmat toivoivat muilta ihmisiltä hyväksyntää siihen, että he ovat päättäneet kasvattaa lapsensa kaksikieliseksi. Muiden ihmisten ennakkoluulot ja asenteet kaksikielisyydestä koettiin haasteellisena, joten hyväksyntä ja suvaitseminen olisi hyvä tuki. Kun toiset ihmiset tukevat ja kannustavat ihmettelemisen sijaan, jaksavat vanhemmat varmasti paremmin kasvatuksen haasteiden kanssa. Hyvänä tukena kaksikielisyyteen koettiin myös se, että toisen kielen lisäksi huomioitaisiin lapsella olevan myös toinen kulttuuri. Kuten Nissilä (2006, 31-43) toteaa, on kielellä vahvasti merkitystä identiteetin kannalta. Tätä asiaa moni ei tuntunut osaavan ottaa huomioon.

Tutkimuksesta selvisi, että vanhemmat voivat itse tukea lastensa kaksikielisyyttä puhumalla heille vain omaa äidinkieltään ja olemaan päätöksessään johdonmukaisia. Tämä edistää lapsen toisen kielen oppimista ja takaa sen, että lapsi yhdistää vanhempansa kyseiseen kieleen. Bourgogne (2013, 35) käyttää tästä nimitystä yksi vanhempi – yksi kieli – menetelmä. Kielen tukeminen voi olla vanhemmille raskasta ja tutkimustuloksista selvisikin, että se koetaan haasteellisena varsinkin silloin, jos sen joutuu tekemään yksin.

Johtopäätöksenä voidaan siis todeta, että muut ihmiset voivat tukea kaksikielisyyttä hyväksymällä sen. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset voivat tukea kaksikielisiä lapsia ja perheitä ottamalla asian paremmin huomioon. Vanhemmat itse voivat tukea lastensa kaksikielisyyttä puhumalla heille omaa äidinkieltään ja olemalla tässä päätöksessä johdonmukaisia.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön kirjoittaminen on ollut minulle hyvin raskas ja pitkä prosessi, joka loppujen lopuksi eteni nopeaan tahtiin, kun pääsin kunnolla vauhtiin ja sain aikaiseksi kirjoitettua. Aihe kerkesi vaihtua useamman kerran, vaikka halusin sen aina liittyvän kaksikielisyyteen jollain tapaa. Tein aikoinaan ammatillisen esseeni kaksikielisyydestä ja toivoin pystyväni jatkaa aiheen tutkimista opinnäytteessäni. Näin onneksi lopulta kävi. Tulevaisuudessa toivon työllistyväni päiväkotiin tai työskenteleväni lasten parissa, joten halusin senkin takia tietää kaksikielisyydestä enemmän. Toivoin myös saavani aiheesta paljon tietoa, jota voin hyödyntää myöhemmin, sillä olen varma, että tulen kohtaamaan useita kaksikielisiä perheitä urani aikana.

Aiheesta löytyi onneksi aika paljon materiaalia, mutta murehdin hieman sitä, saanko hankittua tarpeeksi haastateltavia perheitä tai kiinnostuuko kukaan ylipäätään aiheestani. Tämä onneksi oli täysin turha murhe ja yllätyin todella positiivisesti, kuinka näinkin moni perhe halusi osallistua opinnäytteeseeni ja suostui haastateltavaksi. Olen todella kiitollinen kaikille heille ja haastatteluista tulikin minulle hyvin merkityksellisiä. Minusta ne olivat ihanan avoimia kohtaamisia, joissa riitti mielenkiintoista keskustelua. Juttua olisi riittänyt vaikka kuinka ja arvostan suunnattomasti sitä, kuinka avoimesti perheet kertoivat minulle kaksikielisyydestään ja kutsuivat minut kotiinsa. Sain niin paljon hyödyllistä tietoa kaksikielisyydestä haastattelujen ansiosta ja pystyin tarkastelemaan sitä eri näkökulmista ja oivaltamaan itsekin uusia asioita. Haastattelut antoivat minulle myös niin paljon motivaatiota opinnäytetyön kirjoittamiseen ja loppuun tekemiseen.

Asia, joka yllätti minut täysin, oli se kuinka kaksikielisyyttä vieläkin ihmetellään niin paljon. Ihmiset tuntuvat tietävän siitä valitettavan vähän. Tuntui kurjalta perheiden puolesta, jos he olivat saaneet osakseen ihmettelyä tai ikäviä kommentteja kaksikielisyyteen liittyen. Kaikki eivät onneksi olleet joutuneet tätä kohtaamaan, mutta kokivat silti, että asiaa ihmetellään vieläkin. Monilla ihmisillä tuntuu vieläkin olevan varsin ennakkoluuloinen asenne kaksikielisyyttä kohtaan mikä on todella harmillista.

Haastatteluja tehdessäni huomasin heti sen, miten paljon haastatteluihin osallistuneet vanhemmat tekevät työtä sen eteen, että heidän lapsensa kasvavat kaksikielisiksi. Se, että lapsi puhuu myös toisen vanhempansa äidinkieltä sujuvasti, ei todellakaan ole itsestäänselvyys. Se vaatii erittäin paljon panostusta ja sinnikkyyttä vanhemmalta. Johdonmukaisuudesta on hyötyä, koska lapsen on siten helpompi yhdistää vanhempansa toiseen kieleen ja puhua hänelle vain sitä. Se myös edistää lapsen toisen äidinkielen oppimista. Koen kaksikielisen kasvatuksen suhteellisen haasteellisenä ja arvostan suuresti vanhempia, jotka jaksavat sinnikkäästi yrittää saada sen toimimaan. Haasteellisenä koen sen siksi, että se vaatii niin paljon enemmän panostusta varsinkin silloin jos lapsen toista äidinkieltä ei juurikaan puhuta lähipiirissä. Tuen saaminen olisi tärkeää, ettei vanhempi jäisi sen kanssa aivan yksin. Haasteellisuudesta huolimatta kaksikielinen kasvatusta on varmasti antoisaa. Etenkin se voi olla palkitsevaa, kun kuulee lapsensa puhuvan myös toista äidinkieltään ja oppivan sitä lisää.

Vaikka opinnäytteeni tekeminen on ollut minulle kovin työlästä, se on myös antanut minulle hyvin paljon. Meinasin monesti luovuttaa, mutta aina lopulta palasin työn pariin, sillä halusin sen valmistuvan. Ennen kaikkea sain paljon lisää tietoa kaksikielisyydestä ja minulla oli kunnia päästä tutustumaan ihaniin perheisiin ja kuulemaan heidän ajatuksiaan ja kokemuksia kaksikielisestä kasvatuksesta. Asiaan opinnäytteeni myötä enemmän perehtyneenä kaksikielisyys pitäisi mielestäni nähdä rikkautena ja jopa etuoikeutena. Kahden tai useamman kielen osaaminen sekä kulttuurin tunteminen avartaa varmasti lapsen maailmaa ja saa hänet suhtautumaan toisiin ihmisiin vähemmän ennakkoluuloisesti. Lapsi varmasti hyötyy kaksikielisyydestä, kun koulussa aletaan opiskella kieliä. Lapsen tulevaisuutta ajatellen kaksikielisyydestä on myös varmasti paljon etua myöhemmin työelämässä.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. Painos. Tampere: Vastapaino.
- Alanen, R., Dufva, H. & Mäntylä, K. (toim.) 2006 Kielen päällä: Näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino.
- Baker, C. 2001. Foundations of Bilingual Education and Bilingualism. 3. Painos. Great Britain: Biddles.
- Bourgogne, A. 2013. Be Bilingual – Practical Ideas for Multicultural Families. Vantaa: Annika Bourgogne.
- Hakamo, M-L. 2011. Puhekuplia – Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. Saarijärvi: Saarijärven Offset.
- Hassinen, S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Huhtala, A. 2012. Merta edemmäs kalaan? – Ruotsista inspiraatiota ruotsin opiskeluun. Teoksessa: Meriläinen, L., Kolehmainen, L. & Nieminen, T. (toim.) Monikielinen arki. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. 11-33.
- Kalliokoski, J. 2009. Tutkimuskohteena monikielisyys ja kielten kohtaaminen. Teoksessa: Kalliokoski, J., Kotilainen, L. & Pahta, P. (toim.) Kielet kohtaavat. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 9-22.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Keltikangas-Järvinen, L. 1994. Hyvä itsetunto. 1. painos. Juva: WSOY.
- Koppinen, M-L., Lyytinen, P. & Rasku-Puttonen, H. 1989. Lapsen kieli ja vuorovaikutustaidot. Helsinki : Kirjayhtymä.
- Korpilahti, P., Aaltonen, O. & Laine, M. (toim.) 2010. Kieli ja aivot. Helsinki: Turun yliopisto.

- Kuula, A. & Tiitinen, S. 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa: Ruusu vuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 446-459.
- Leiwo, M. 1986. Lapsen kielen kehitys. 2. uud. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Nissilä, L. 2016. Tavoitteellista suomen kielen oppimista ja opetusta. Teoksessa: Eichhorn, M. & Helttunen, A. (toim.) Kotimaana suomen kieli: Näkökulmia suomen kielen säilymiseen ulkomailla. Helsinki: Suomi-koulujen tuki ry. 31-43.
- Nuolijärvi, P. 1995. Miten lähestyä puhuttua kieltä? Teoksessa: Takkinen, R. & Haapanen, M-L. (toim.) Monikielinen Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino. Suomen logopedis-foniatriksen yhdistyksen julkaisuja 28, 4-13.
- Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) 2011. Lapsi ja kieli – Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino. 31-41.
- Skutnabb-Kangas, T. 1981. Tvåspråkighet. Lund: Bröderna Ekstrands Tryckeri AB.
- Teiss, K. 2012. Neuvoja monikieliselle ja –kulttuuriselle perheelle. [Verkkolehtiartikkeli] Mosaiikki ry. [Viitattu 01.01.2018]. Saatavana: http://mosaiikki.info/tampere_fi.php?id=2012_16_neuvoja
- Överlund, J. 1994. Vauvan kommunikaatiotaitojen kehitys – Puheen oppimisen perusta. Teoksessa: Iivonen, A., Lieko, A. & Korpilahti, P. (toim.) Lapsen normaali ja poikkeava kielen kehitys. 2. painos. Vaasa: Ykkös-Offset Oy.
- Wolfson, R C. 2003. Pienten puhetta – kielen kehitys eleistä sanoiksi. Suomentaja Elina Lustig. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

LIITE 1. Haastattelukysymykset

1. Perheen tausta
-Keitä perheeseen kuuluu ja mitkä ovat puhuttavat kielet? (Vanhempien äidinkielet? Puhuvatko lapset muita kieliä kuin vanhempien äidinkieliä?)
2. Oliko teille selkeää kasvattaa lapsenne kaksikieliseksi? Oliko päätös yksimielinen? Mitkä asiat vaikuttivat päätökseen?
3. Mitkä asiat ovat tuntuneet haasteellisilta kaksikielisyydessä ja lapsen kasvattamisessa kaksikieliseksi?
4. Oletteko mielestänne saaneet tarpeeksi apua ja tukea kaksikieliseen kasvatukseen? (Perhe, lähipiiri, mahdollinen hoitopaikka yms.)
5. Miten kaksikielisyyttä ja kaksikielistä kasvatusta voi mielestänne tukea?
6. Mitkä ovat mielestänne kaksikielisyyden sekä kaksikielisen kasvatuksen haasteet?
7. Mitkä ovat mielestänne kaksikielisyyden hyvät puolet?